

Les 1 De boer krijgt hulp

- Door de keerploeg en het drieslagstelsel was er meer oogst met minder werk.
- Er was nu genoeg te eten. Er gingen minder mensen dood. De bevolking groeide.
- Er werd meer land gebruikt. De woeste gronden werden bewerkt.
- Er was eten over. Eten werd geruild tegen spullen van ambachtslieden. Zo ontstond handel.

Les 2 Naar de stad

- Er kwamen steeds meer mensen naar de dorpen met markten.
- Dorpen werden steden. Met een stadsmuur en een stadspoort.
- In de stad draaide het om handel. Er woonden kooplieden en ambachtslieden.
- Rijke kooplieden maakten afspraken met de landheer. De kooplieden werden de baas in de stad.

Les 3 Het leven in de stad

- Steeds meer mensen kwamen naar de stad. Ze woonden in kleine huizen, dicht op elkaar.
- Meisjes hielpen hun moeder in huis. De meeste jongens leerden het ambacht van hun vader.
- Het vuil uit de stad kwam in de gracht. De mensen wasten en kookten met het water uit de gracht.
- In de stad braken besmettelijke ziektes uit. Veel mensen stierven aan de pest.

STAP 2 Begrippen

keerploeg

Een ploeg van ijzer die de grond makkelijk losmaakt.

drieslagstelsel

Het laten rusten van de grond voor meer oogst in het volgende jaar. Na twee keer oogsten, één keer rust.

ambachten

Beroepen waarbij je je handen gebruikt om spullen te maken.

handel

Het ruilen van spullen voor geld of voor andere spullen. Het liefst met winst.

markt

Een plaats waar mensen handelden. Er waren veel verschillende markten. Liefst dichtbij een kasteel, een klooster of een rivier.

stad

Een groot dorp met een markt, stadsmuren en stadspoorten. En soms een gracht.

stadsmuur

Een stevige muur om de stad. Om de mensen en hun huizen te beschermen tegen indringers.

stadspoort

Poort in de stadsmuur. De stadspoorten gingen op slot als het donker werd. Als je niet in de stad woonde, moest je bij de poort betalen. Anders kwam je niet binnen.

gracht

Een brede sloot om een stad. Door de gracht kon niemand bij de stadsmuur komen. Behalve over een brug.

kooplieden

Mensen die van de handel hun beroep maakten.

de pest

Een besmettelijke ziekte. Veel mensen gingen dood aan de pest. De pest werd de zwarte dood genoemd.

Ga naar **STAP 2** in je werkboek.

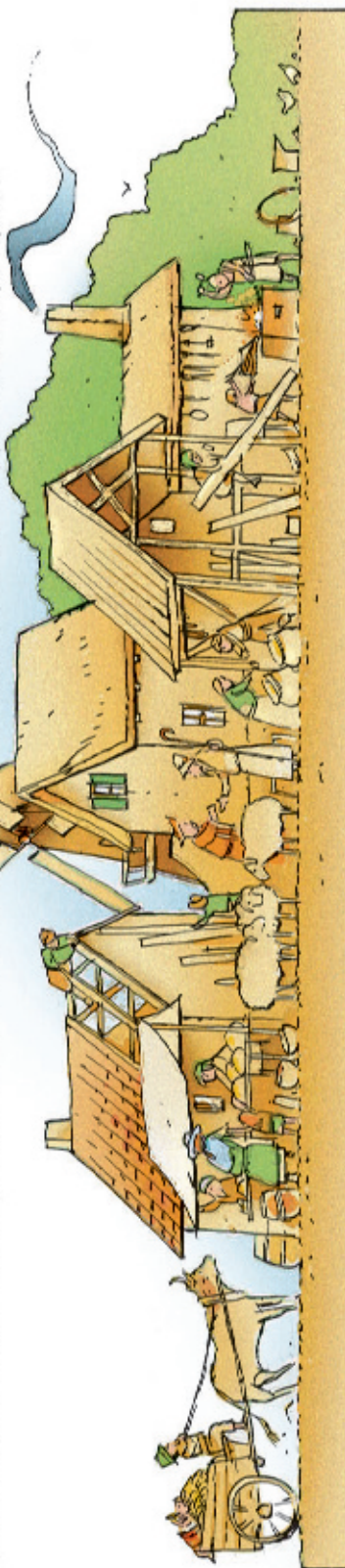

DOOR DE KEERPLOEG EN HET DRIESLAGSTELSEL WAS ER MEER OOGST MET MINDER WERK.

ER KWAMEN STEEDS MEER MENSEN NAAR DE MARKTEN IN DE DORPEN

OM TE KOPIJN EN TE VERKOPEN... ZO ONTSTOND DE HANDEL.

DORPEN WERDEN STEDEN, VOL HANDELAARS, BOEREN EN AMBACHTSLIEDEN.

